

Ovire prostega gibanja mavričnih družin v EU¹

IZVLEČEK

Študija, ki jo je naročil tematski sektor za pravice državljanov in ustavne zadeve Evropskega parlamenta na zahtevo odbora PETI, proučuje: i) ovire, s katerimi se soočajo mavrične družine (istospolni pari z otroki ali brez njih), ko poskušajo uveljavljati svojo pravico do prostega gibanja v EU, vključno s primeri, predstavljenimi v peticijah, predloženih odboru PETI; ii) kako države članice obravnavajo poročene istospolne pare, registrirane partnerje, zunajzakonske partnerje in njihove otroke v čezmejnih primerih; in iii) ukrepe, ki bi jih lahko institucije EU lahko sprejele za odpravo teh ovir.

Ugotovitve

Študija Aline Tryfonidou, profesorice prava na univerzi v Readingu, in Roberta Wintemutea, profesorja prava s področja človekovih pravic na univerzi King's College v Londonu, preučuje **ovire, s katerimi se mavrične družine** (istospolni pari z otroki ali brez) srečujejo, ko poskušajo uveljavljati pravico do prostega gibanja, vključno s primeri, predstavljenimi v **peticijah**, predloženih Odboru za peticije Evropskega parlamenta. Ovire so, da **manjšina držav članic ne priznava istospolnih parov** (poročenih, v registriranih ali neregistriranih partnerstvih), ki so na njihovo ozemlje iz drugih držav članic prišli kot pari, in da ne priznavajo obeh oseb v paru kot **zakonitih staršev otroka ali otrok**, tudi ko jih kot take priznava država članica, iz katere se selijo ali iz katere se vračajo. V veliko primerih ob prestopu meje med državami članicami EU **partnerja nista več pravno par, ampak postaneta nepovezana posameznika, otrok ali otroci pa imajo namesto dveh zakonitih staršev samo enega ali (v nekaterih primerih, ki vključujejo nadomestno materinstvo) nobenega zakonitega starša**. Poleg čustvenega pomena stalnega priznavanja pravnih razmerij, ko se par ali družina seli med državami članicami, je to pomembno tudi s praktičnega in pravnega vidika, saj imajo samo tako lahko osebe pravne obveznosti drug do drugega in uveljavljajo pravice, ki izhajajo iz teh obveznosti.

Avtorja ugotavljata, da je število držav članic, ki ne priznavajo istospolnih parov, odvisno od pravnega položaja mavrične družine in vrste priznanja, za katerega si prizadeva. Teoretično bi morale vse države članice pristati na to, da **morajo istospolnemu partnerju državljana EU, ki prihaja iz druge države članice, izdati dovoljenje za prebivanje**, v praksi pa **temu ni tako**, niti v Romuniji, na katero je bila naslovljena sodba *Coman & Hamilton*² Sodišča Evropske unije (in ker pravni red ni uspel uveljaviti pravice tožnikov do izdaje dovoljenja za bivanje, se je par moral obrniti na ESČP).³ Šest držav članic ne priznava istospolnega partnerja iz druge države članice za

¹ Celotna študija v angleščini

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU\(2021\)671505_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU(2021)671505_EN.pdf)

² Zadeva C-673/16, *Coman & Hamilton* ECLI:EU:C:2018:385.

³ *Coman in drugi proti Romuniji*, pritožba št. 2663/21 (objavljena 9. februarja 2021), <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-208508>.

pravne namene, ki niso izdaja dovoljenja za bivanje.⁴ Devet držav članic v nekaterih primerih ne priznava istospolnega **registriranega partnerja**.⁵ V nekaterih državah so istospolni **neregistrirani partnerji**, ki se preselijo na njihovo ozemlje iz druge države članice, kjer morda nimajo možnosti za sklenitev zakonske zveze ali registrirane partnerske skupnosti, deležni zelo malo priznanja.

V enajstih državah članicah dve ženski ali dva moška ne moreta biti zakonita starša otroka, **istospolni pari so torej izključeni iz skupnih posvojitvev ali enostranskih posvojitvev**⁶, kar pomeni, da **ne priznavajo niti odnosa med staršem in otrokom** v zvezi z družinami, ki prihajajo na njihovo ozemlje iz drugih držav članic. Sodišče Evropske unije trenutno obravnava vprašanje, ali mora Bolgarija priznati španski rojstni list, na katerem sta kot zakonita starša otroka navedeni dve ženski.⁷

Študija obravnava Družbeni problem: mavrične družine in ovire, s katerimi se soočajo med selitvijo znotraj EU (2. poglavje) in preučuje zadevni pravni okvir (3. poglavje), naslednja poglavja pa obravnavajo položaj istospolnih poročenih parov (4. poglavje), istospolnih registriranih partnerstev (5. poglavje), istospolnih neregistriranih partnerstev (6. poglavje) in otrok istospolnih parov (7. poglavje). Izbor dejanskih primerov, ki prikazujejo ovire, s katerimi se srečujejo mavrične družine je na voljo v prilogi 1, v prilogi 2 je sodna praksa Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice, ki se nanaša na mavrične družine, priložena so tudi zakonsko pravo in pravo registriranih partnerskih skupnosti, ki se nanašata na istospolne pare v EU, in vprašalnik, poslan Evropskemu centru za parlamentarne raziskave in dokumentacijo, v prilogah 3 in 4.

Študija na koncu vsebuje vrsto **priporočil** za politične in zakonodajne ukrepe institucij EU, da bi zagotovili, da se ovire, s katerimi se pri selitvi po EU soočajo mavrične družine, premagajo in da lahko družine uživajo pravico do prostega gibanja na podlagi načela enakosti in brez diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti.

Priporočila

Komisija bi morala:

1) sprožiti postopek **ugotavljanja kršitev** na podlagi člena 258 PDEU in sprejeti izvršilni postopek proti **Romuniji**, ker še vedno ni izvršila sodbe v zadevi **Coman & Hamilton**. Komisija bi morala prav tako preučiti, ali ostalih 26 **držav članic** izpolnjuje zahteve iz zadeve Coman & Hamilton in sprejeti izvršilne ukrepe proti vsem, ki zahtev ne izpolnjujejo.

2) na podlagi člena 263 PDEU vložiti tožbo za razglasitev ničnosti besedne zveze „če zakonodaja države članice gostiteljice obravnava registrirana partnerstva kot enakovredna zakonski zvezi“ (člen 2(2)(b), **Direktiva 2004/38** o prostem gibanju), saj je **v nasprotju s členom 23 Listine** Evropske unije o temeljnih pravicah.

3) podpirati **strateške sodne postopke civilne družbe**, da bi se področje uporabe sodne prakse iz zadeve Coman & Hamilton z dovoljenj za prebivanje razširilo tudi na druge pravice ali ugodnosti in sodne prakse iz sodb ESČP *Oliari in drugi*⁸ iz leta 2015 in *Taddeucci & McCall*⁹ iz leta 2016, ki veljata za Italijo, na druge države članice EU.

4) vztrajati, da mora Svet EU sprejeti predlog direktive Sveta o izvajanju načela **enakega obravnavanja** oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost iz leta 2008¹⁰.

⁴ Bolgarija, Latvija, Litva, Poljska, Romunija, Slovaška.

⁵ Bolgarija, Francija, Irska, Latvija, Litva, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška.

⁶ Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka, Grčija, Madžarska, Latvija, Litva, Poljska, Romunija, Slovaška.

⁷ Zadeva C-490/20. V. M. A. proti *Stolichna Obshtina (občina Sofija)*, obravnavana 9. februarja 2021, sklepni predlogi generalnega pravobranilca z 15. aprila 2021.

⁸ Glej <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-156265>.

⁹ Glej <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164715>.

¹⁰ COM(2008) 426 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008PC0426&from=EN>.

5) predlagati zakonodajo o prostem gibanju po rednem zakonodajnem postopku (s **členom 21(2) PDEU** kot glavno pravno podlago), ki bo od vseh članic zahtevala, da **priznajo istospolne zakoncein registrirane partnerje** iz druge države članice v zvezi z zadevami, glede katerih bi imeli pravico do enake obravnave v skladu s sodno prakso ESČP.

6) predlagati zakonodajo o prostem gibanju po rednem zakonodajnem postopku (s **členom 21(2) PDEU** kot glavno pravno podlago), ki bi od vseh članic zahtevala, da **priznajo odrasle osebe, navedene na rojstnem listu otroka, kot zakonite starše otroka, ne glede na spol ali zakonski stan odraslih oseb.**

7) izdati sporočilo, v katerem pojasni, da je treba izraz **partner**, kot je uporabljen v členu 3(2) Direktive 2004/38 in sodbi Sodišča Evropske unije v zadevi Reed, razlagati tako, da vključuje partnerja državljana Unije, ki je nasprotnega spola ali enakega spola. Pojasnjevati mora tudi, da v primerih, ko države članice preučijo osebne okoliščine para z namenom „olajšati“ sprejem **neregistriranega zunajzakonskega partnerja** državljana Unije na svoje ozemlje v skladu s členom 3(2)(b) Direktive 2004/38, ta presoja **ne sme biti diskriminatorna na podlagi spolne usmerjenosti.**

8) izdati sporočilo, v katerem pojasni, da vsi sklici v Direktivi 2004/38 na **starša, otroka, potomca ali prednika** in načela, določena v sodbah *Zhu in Chen* in *Baumbast* Sodišča Evropske unije, **vključujejo mavrične družine**, da bi zagotovila, da imajo pri uveljavljanju svojih pravic do prostega gibanja v EU enake pravice do združitve družine po pravu EU kot družine raznospolnih parov.

9) izdati sporočilo, v katerem pojasni, da morajo vse države članice EU zagotoviti pravno kontinuiteto družinskih vezi članov mavričnih družin, ki se preselijo na njihovo ozemlje iz druge države članice EU, vsaj v vseh okoliščinah, ki jih zahteva Evropska konvencija o človekovih pravicah.

Končno, če ima **CJEU** možnost soditi v katerikoli od zgornjih zadev, bi morale upoštevati priporočila iz te študije.

11

Izjava o omejitvi odgovornosti in avtorske pravice. Za mnenja, izražena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji in ne predstavljajo nujno uradnega stališča Evropskega parlamenta. Razmnoževanje in prevajanje za nekomercialne namene sta dovoljena pod pogojem, da se navede vir ter da je Evropski parlament o tem predhodno obveščen in prejme izvod. © Evropska unija, 2021.

Zunanja avtorja:

Alina TRYFONIDOU, profesorica prava, univerza v Readingu, Združeno kraljestvo

Robert WINTEMUTE, profesor prava s področja človekovih pravic, univerza King's College v Londonu, Združeno kraljestvo

Odgovorni raziskovalec-administrator: Ottavio MARZOCCHI Asistent v uredništvu: Sybille PECSTEEN de BUYTSWERVE

Kontakt: poldep-citizens@europarl.europa.eu

Ta dokument je na voljo na spletnem mestu: <https://www.europarl.europa.eu/committees/sl/supporting-analyses/sa-highlights>

PE 671.505

IP/C/PETI/2020-013

Print ISBN 978-92-846-8213-3 | doi: 10.2861/98072 | QA-02-21-737-SL-C

PDF ISBN 978-92-846-8196-9 | doi:10.2861/192884 | QA-02-21-737-SL-N

¹¹ Študija je bila predstavljena na **delavnici o pravicah oseb LGBTI+ v EU**, ki jo je v prisotnosti komisarke Helene Dalli, združenja NELFA, organizacije ILGA-Europe, agencije FRA in vlagatelj peticij pri odboru PETI organiziral tematski sektor za pravice državljanov in ustavne zadeve. Dostopna je na povezavi <https://www.europarl.europa.eu/committees/sl/workshop-on-lgbti-and-rights-in-the-eu/product-details/20210303WKS03281>.